

RAPPORT GEODATARÅDETS HANDLINGSPLAN 2023

Aktivitet

Arbetsgrupp Geodatastöd i Agenda 2030 arbetet

Arbetet lett av Anika Henriksson,
Lantmäteriet

Innehållsförteckning

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	2
SAMMANFATTNING	3
1. INLEDNING OCH BAKGRUND	4
2. INTRESSETER	5
3. TILLVÄGAGÅNGSSÄTT	6
<i>Genomförande</i>	6
<i>Nyttor som vi genererat med arbetet</i>	7
4. FORTSATT ARBETE UNDER 2024	7

Sammanfattning

Arbetsgruppen *Geodata för Agenda 2030 arbetet* har under 2023 haft fokus på att sammanställa de insikter som tidigare utfört arbete har gett. Målsättningen har varit att skapa en bild av hur man kan möta Agenda 2030s behov av geodata och belysa den breda tematiska ansatsen i Agendan (socialt, ekonomiskt och miljömässigt) samt vad som behöver falla på plats för att åstadkomma intensionerna i den.

Resultatet har under 2023 redovisats för Geodatarådets operativa styrgrupp med intentionen att den operativa styrgruppen tar med sig gjorda slutsatser in i kommande arbete samt i visionen och arbetet med Geodataområdet 2040. Utifrån genomförda Workshops *Rymddata för Agenda 2030* samt *Agenda 2030 och bättre användning av geodata - gemensamma utmaningar och behov* formades ett mål som deltagarna arbetade utifrån vid sista delen av workshop 2 del 2:

Data för uppföljning och genomförande av Agenda 2030s mål är tillgängliga och ändamålsenliga och beskriver alla geografiska nivåer i samhället, från lokalt till nationellt.

De täcker in den breda tematiska ansatsen i Agendan (socialt, ekonomiskt och miljömässigt).

Insamling och produktion av data sker på ett smart, resurseffektivt och samordnat sätt som gör att dubbelarbete kan undvikas. Genom att tanken om "dataekosystem" genomsyrar arbetet kan olika datakällor enkelt integreras och sammanvändas för att möta nya och förändrade behov av faktaunderlag."

Resultatet från workshopövningen resulterade i slutsatsen att följande förutsättningar krävs för tillgängliga geodata:

- **Långsiktig finansiering**
- **Standardiserade** och kombinerbara data från olika aktörer
- **Smart, resurseffektivt och samordnad datainsamling, produktion och förvaltning**
- **Dataekosystem för tillgång, beräkning och analysfärdiga data**
- **Legala förutsättningar** och informationssäkerheten hanteras
- Tillgängliga data för mina behov, 24:7
- Data för alla geografiska nivåer finns för hela landet
- Lätt att använda och förstå hur
- Kännedom om användarnas behov
- Öppna data för ökad tillgång
- Data integreras och sammanvänds

Alla dessa förutsättningar är viktiga för att kunna möta behov inom Agenda 2030. En av de viktigaste är finansiering av grundläggande geodata. Vi behöver skapa en finansieringsmodell för gemensamma investeringar i både data och infrastruktur som är långsiktigt hållbar. Dagens finansieringsmodell av grundläggande geodata gör att det många gånger blir svårt att möta samhällets behov då finansiering för att förvalta, ajourhålla, och genomföra kvalitetshöjande åtgärder saknas. Därmed blir det i slutändan dyrare och mindre användbara data! Förutsägbarheten i dataförsörjningen är för många användningsområden helt central.

Som exempel har vi tittat på hur *Nationella Marktäckedata (NMD)* används inom miljöarbetet, samhällsplanering, statistikproduktion, folkhälsa, uppföljning av jord- och skogsbrukspolitik, katastrofberedskap och försvar etc. För datamängden finns många användare men ändå saknas en långsiktig finansiering. Till övervägande del finansieras NMD idag av naturvårdsanslag med mindre bidrag från andra myndigheter. Här finns en osäkerhet i framtiden för produkten beroende på vad som händer om anslagen minskar. Ett annat exempel är *laserdata/laserskanning* som är en viktig grunddata för kommuner och myndigheter och som används i många olika analyser. Laserdata är även en grund för produkter som NMD, skogliga grunddata och markhöjmodell. Säkerhet i finansiering och vidareutveckling av grunddatat som t.ex. högre punkttäthet skulle även medföra att användbarheten breddas.

Dataförsörjning är ett ekosystem som är beroende av varandra. Där finansieringen idag bygger på att olika parter bidrar för produktion av datat.

Arbetsgruppen ser det som mycket viktigt att en långsiktig finansiering säkerställs för datamängder av gemensamt nationellt intresse. Att gå ifrån projektbaserad dataförsörjning till en långsiktig finansiering skapar en långsiktighet och säkrare hantering.

1. Inledning och bakgrund

Aktiviteten har genomförts inom ramen av Geodatarådets handlingsplan för året 2023.

Aktiviteten har sin grund i den nationella geodatastrategin som gäller för 2021-2025.

I den nationella geodatastrategin finns utpekade samhällsutmaningar med mål om vad som behöver göras. Vårt arbete med geodastöd i Agenda 2030-arbetet kan knytas till alla samhällsutmaningarna som finns omnämnda i strategin, dessa är ”Hållbar stadsutveckling”, ”Smart landsbygd”, ”Klimatanpassning” och ”Ett säkert och robust samhälle”. Därutöver bidrar arbetsgruppen till de uppsatta målen om en utvecklad samverkan, tillgängliga och användbara geodata samt det övergripande målet ”Geodata för ett hållbart samhälle”.

Arbetsgruppens sammansättning har ändrats över tid. Den leds av Lantmäteriet. Gruppen har under 2023 huvudsakligen utöver Lantmäteriet bestått av Naturvårdsverket och Statistiska Centralbyrån.

Det långsiktiga målet med gruppens arbete kan sammanfattas i nedanstående punkter:

- För det nationella/internationella Agenda 2030-arbetet med uppföljning och åtgärder:
  - Identifiera behovet av geodatastöd
  - Lämna goda exempel
- Identifiera indikatorer där bearbetning av geodata ingår direkt eller indirekt (påbörjat)
- Identifiera om de geodata som finns i dagsläget svarar upp mot behoven eller inte, vilka brister finns (påbörjat)
  - ”Bra exempel” (god försörjning/bra datakvalitet)
  - ”Dåliga exempel” (bristande försörjning/låg kvalitet)
- Lämna förslag på förbättringar, datakällor samt förutsättningar som kan bidra till ökat nyttjande av geodata för Agenda 2030
  - Vad kan akademien göra?
  - Vad kan dataproducerande myndigheter göra (På vilket sätt kan Geodatarådet bidra)?
  - Vad kan Myndighetssamverkan Copernicus göra?

Under 2021 arbetade gruppen med att vidga kunskapen om tillgängliga geodata för de 17 målen. Medverkande myndigheters verksamhetsområden blev ett naturligt fokus för arbetet. En viktig del i arbetet har varit att mötas och skapa en kunskapshöjning mellan olika professioner på myndigheterna och mellan olika myndigheter.

Under 2022 har arbetsgruppen haft ett tydligt fokus på workshopar med externa aktörer såsom myndigheter, länsstyrelser, kommuner och organisationer/företag inom området för att fånga upp behovsbilder och förslag på lösningar inom Agenda 2030 och geodataområdet. Workshoparna hade teman

- Rymddata för Agenda 2030
- Agenda 2030 och bättre användning av geodata - gemensamma utmaningar och behov

2. Intressenter

Gruppens arbete har främst riktat sig mot nationella myndigheter, länsstyrelser och kommuner men även organisationer/företag inom området.

3. Tillvägagångssätt

GENOMFÖRANDE

Under 2023 arbetade vi med att sammanställa och förmedla arbetsgruppens arbete som genomfördes under 2021 och 2022.

Utifrån genomförda Workshops *Rymddata för Agenda 2030 och Agenda 2030 och bättre användning av geodata - gemensamma utmaningar och behov* formades ett mål som deltagarna arbetade utifrån vid sista delen av workshop 2:

*Data för uppföljning och genomförande av Agenda 2030s mål är **tillgängliga och ändamålsenliga** och beskriver **alla geografiska nivåer i samhället**, från lokalt till nationellt.*

De täcker in den breda tematiska ansatsen i Agendan (socialt, ekonomiskt och miljömässigt).

Insamling och produktion av data sker på ett smart, resurseffektivt och samordnat sätt som gör att dubbelarbete kan undvikas. Genom att tanken om "dataekosystem" genomsyrar arbetet kan olika datakällor enkelt integreras och sammanvändas för att möta nya och förändrade behov av faktaunderlag.

Resultatet från workshopövningen resulterade i slutsatsen att följande förutsättningar krävs för tillgängliga geodata:

- **Långsiktig finansiering**
- **Standardiserade** och kombinerbara data från olika aktörer
- **Smart, resurseffektivt och samordnad datainsamling, produktion och förvaltning**
- **Dataekosystem för tillgång, beräkning och analysfärdiga data**
- **Legala förutsättningar** och informationssäkerheten hanteras
- Tillgängliga data för mina behov, 24:7
- Data för alla geografiska nivåer finns för hela landet
- Lätt att använda och förstå hur
- Kännedom om användarnas behov
- Öppna data för ökad tillgång
- Data integreras och sammanvänds

Alla dessa förutsättningar är viktiga för att kunna möta behov inom Agenda 2030. En av de viktigaste är finansiering av grundläggande geodata. Vi behöver skapa en finansieringsmodell för gemensamma investeringar i både data och infrastruktur som är långsiktigt hållbar. Dagens finansieringsmodell av grundläggande geodata gör att det många gånger blir svårt att möta samhällets behov då finansiering för att förvalta, ajourhålla och genomföra

kvalitetshöjande åtgärder. Därmed i slutändan även dyrare och mindre användbara data! Förutsägbarheten i dataförsörjningen är för många användningsområden helt central.

Som exempel har vi tittat på hur *Nationella Marktäckedata* används inom miljöarbetet, samhällsplanering, statistikproduktion, folkhälsa, uppföljning av jord- och skogsbrukspolitik, katastrofberedskap och försvar etc. För datamängden finns många användare ändå saknas en långsiktig finansiering. Till övervägande del finansieras NMD idag av naturvårdsanslag med mindre bidrag från andra myndigheter. Här finns en osäkerhet i framtiden för produkten beroende på vad som händer om anslagen minskar.

Ett annat exempel är laserdata/laserskanning som är en viktig grunddata för kommuner och myndigheter och som användandet i många olika analyser. Laserdata är även en grund för vissa produkter som NMD, markhöjmodellen. En säkerhet i finansiering och vidareutveckling av grunddatat som t.ex. högre punkttäthet så kan även ge att användbarheten breddas.

Dataförsörjning är ett ekosystem som är beroende av varandra. Där finansieringen idag bygger på att olika parter bidrar för produktion av datat.

Arbetsgruppen ser det som mycket viktigt att en långsiktig finansieringen säkerställs för datamängder av gemensamt nationellt intresse. Att gå ifrån projektbaserad dataförsörjning till en långsiktig finansiering skapar en långsiktighet och säkrare hantering.

Den sammanställning som arbetsgruppen gjort och redovisat för den operativa styrelsen för geodatarådet finns redovisad i bilaga 1 i form av ett bildspel. Bildspelet är tänkt att nyttjas av geodatarådet eller andra myndigheter vid behov. Utgångspunkten för redovisningen var att utgå från Geodatarådets arbete med scenarios för ”en hållbar värld” och i dessa visa en framtidsbild för Agenda 2030 och dess behov av lägesbunden information år 2040.

Agenda 2030 perspektivet bör tydligt genomsyra hela handlingsplanen.

NYTTOR SOM VI GENERERAT MED ARBETET

Gruppens arbete har bidragit till en ökad kännedom om hur geodata kan förbättra ett uppfyllande av Agenda 2030-arbetet. Arbete har visat på ett antal förutsättningar som bör uppfyllas för att nå ett effektivt geodatanyttjande, där ett tydligt utpekat ansvar och långsiktig finansiering är det mest påtagliga.

4. Fortsatt arbete under 2024

Arbetsgruppens aktiviteter kommer att upphöra efter 2023.

Resultatet har under 2023 redovisats för Geodatarådets operativa styrgrupp med intentionen att den operativa styrgruppen tar med sig gjorda slutsatser in i kommande arbete samt i visionen och arbetet med Geodataområdet 2040. AG vill belysa och uppmana till att ta tag i de tillkortakommanden som finns idag genom brist på långsiktig finansiering för våra grunddata. Viktigt att arbeta för att det finns en stabilitet för grunddata och att det inte görs ”tillrättalagda produkter” för en användare.

Ett annat område är att vi nu pga effektivisering åläggs att använda europeiska underlag för övervakning och uppföljning. Det som ibland förbises är att dessa behöver valideras och då finns ett stort behov av kvalitetssäkrade nationella data.

Mer samverkan krävs för att den data som samhället lägger ner pengar på att samla motsvarar dess behov, endast då blir det effektivt. Gammal dålig datainsamling måste gå mot ny effektiv datainsamling!